

Aanwijzing Huiselijk Geweld

Categorie: Opsporing, vervolging, strafvordering

Rechtskarakter: Aanwijzing i.d.z.v. artikel 130, lid 4 Wet RO

Afzender: College van procureurs-generaal

Adressaat: Hoofden van de parketten

Registratienummer: 2008A011

Datum vaststelling: 14-07-2008

Datum inwerkingtreding: 01-08-2008

Geldigheidsduur: 31-07-2012

Publicatie in Stcrt.: PM

Vervallen: Aanwijzing huiselijk geweld (2003A003)

Relevante beleidsregels OM: Aanwijzing slachtofferzorg (1999A019), Aanwijzing spreekrecht en schriftelijke slachtofferverklaring (2004A013), Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik (2005A001), Aanwijzing formulier risicoprofiel en executie-indicator (2008A014)

Wetsbepalingen: Zie bijlage 1

Bijlage(n): 4

Samenvatting

Deze aanwijzing stelt regels omtrent de opsporing en vervolging van huiselijk geweld. Daarbij worden randvoorwaarden geformuleerd voor o.a. de invulling van lokale samenwerking tussen politie, OM en reclassering.

Achtergrond

1. Begripsomschrijving

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis). Zie bijlage 1 voor een overzicht van toepasbare strafbepalingen.

Als verdachten van huiselijk geweld kunnen worden aangemerkt: (ex-) partners, gezins- en familieleden en huisvrienden. Verdachten en slachtoffers kunnen mannen en vrouwen zijn, en kunnen kind of volwassene (waaronder ouderen) zijn.

Indien tevens sprake is van eegerelateerd geweld, kan het zijn dat een andere aanpak dan de onderhavige is geïndiceerd, waarbij de veiligheid van het slachtoffer voorop staat.

De term 'daderhulpverlening' omvat in deze aanwijzing behandeling van daders en trainingen en cursussen voor daders.

2. Probleemstelling

Huiselijk geweld betreft (ernstige) strafbare feiten. Uit diverse landelijke onderzoeken blijkt dat huiselijk geweld op grote schaal voorkomt. Slechts in een gering aantal gevallen wordt aangifte gedaan¹. Een deel van de slachtoffers durft geen aangifte te doen, of verkeert in de veronderstelling dat politie en justitie daar geen gevolg aan zullen geven.

Een kenmerk van huiselijk geweld is de omstandigheid dat dader en slachtoffer (waaronder het minderjarige slachtoffer) vaak desondanks – en soms noodgedwongen – deel blijven uitmaken van elkaars leefomgeving. Hiermee hangt samen dat huiselijk geweld vaak een stelselmatig karakter heeft en er een hoog recidiverisico is.

Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld, ondervinden daarvan veelal schadelijke gevolgen. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat kinderen die getuige zijn geweest van huiselijk geweld, later een aanzienlijk vergrote kans hebben om zelf dader te worden of (opnieuw) slachtoffer te worden.²

Deze aspecten vragen om een specifieke strafrechtelijke aanpak. In de kabinetsnota 'Privé geweld, publieke zaak' van april 2002 wordt een integrale aanpak onder regie van de gemeente bepleit om huiselijk geweld beter te kunnen bestrijden. Deze aanwijzing vloeit mede voort uit de beleidslijn die met de kabinetsnota is ingezet.³

3. Doel van de aanwijzing

Het doel van deze aanwijzing is het bewerkstelligen van een effectiever optreden van politie en Openbaar Ministerie (OM) in reactie op huiselijk geweld teneinde bij te dragen aan:

- het acuut stoppen van huiselijk geweld;
- het voorkomen van recidive door middel van gerichte interventies;
- het herstellen van de geschonden norm;
- het vergroten van de aangiftebereidheid van slachtoffers;
- het waarborgen van de veiligheid van het slachtoffer, in het bijzonder van minderjarige slachtoffers;
- het waarborgen van de veiligheid van kinderen als getuige van huiselijk geweld.

Het optreden van politie en OM dient mede ter behartiging van de belangen van het slachtoffer en de eventuele kinderen die getuige zijn van het geweld. Voor dit doel is mede het traject Kindspoor ontwikkeld⁴. Dit traject, een samenwerkingsverband tussen de Raad voor de Kinderbescherming, Bureau

Jeugdzorg en het Advies- en meldpunt kindermishandeling (AMK), dat landelijk zal worden ingevoerd, houdt in dat minderjarige kinderen die getuige zijn geweest van huiselijk geweld én hun ouders zo spoedig mogelijk na het optreden van het geweldsincident worden verwezen naar de voor hen meest geschikte vorm van hulpverlening, die op een zeer korte termijn daadwerkelijk start.

Ook de politie neemt actief deel aan het samenwerkingsverband, en zorgt voor verwijzing naar het Kindspoortraject, welke verwijzing – wanneer een Kindspoortraject van toepassing is – in de plaats komt van de AMK-melding, genoemd onder punt 6. in de paragraaf 'opsporing'.

Voor een effectief optreden van politie en OM is – gelet op het recidiverisico – ten eerste een voortvarende aanpak van groot belang. Ten tweede is het noodzakelijk dat daderhulpverlening in beginsel in een zo vroeg mogelijk stadium geïntegreerd wordt in de strafrechtelijke aanpak van huiselijk geweld. De reclasering⁵ is de noodzakelijke verbindingschakel tussen OM en daderhulpverlening. De strafrechtelijke reactie fungeert als 'stok achter de deur' voor de dader om deze hulpverlening aan te vangen en te voltooien. Daderhulpverlening moet onder meer gericht zijn op herstel van de ontstane normvervaging bij de dader en het aanleren van methodieken ter voorkoming van recidive.

Voorts is van belang dat het slachtoffer adequaat wordt geïnformeerd over het verloop van de procedure conform de Aanwijzing slachtofferzorg.

Hoewel in het kader van een OM-aanwijzing geen regels voor reclasering en daderhulpverleningsinstellingen kunnen worden gesteld, zijn in deze aanwijzing in afstemming met de reclasering wel enkele hoofdlijnen voor de te volgen werkmethode opgenomen, gebaseerd op bestaande landelijke taken en bevoegdheden van de reclasering. De realisering van de beschreven inzet van de reclasering is overigens slechts mogelijk voor zover passend binnen haar productie-afspraken met het ministerie van Justitie, en in afstemming met de lokale ketenpartners (zie ook onder 'randvoorwaarden').

4. Kwetsbare positie minderjarige slachtoffers

In de praktijk is geregeld gebleken dat de specifieke positie van minderjarige slachtoffers van huiselijk geweld onvoldoende onderkend wordt. Gezien de

kwetsbare positie van minderjarigen dienen politie en OM bij de opsporing en vervolging van huiselijk geweld jegens minderjarigen rekening te houden met de volgende verschillen ten opzichte van meerderjarige slachtoffers:

de verschillen in juridische uitgangssituatie (de positie bij het zelf doen van aangifte versus aangifte doen namens het slachtoffer);

de dubbele afhankelijkheidsrelatie van minderjarigen (wettelijk en sociaal) tegenover de vaak enkelvoudige afhankelijkheidsrelatie van meerderjarige slachtoffers (alleen sociaal);

de diagnostische (on)mogelijkheden bij medisch onderzoek naar letsel.

Gelet op de bijzondere positie van het kind, hetzij als slachtoffer, hetzij als getuige van huiselijk geweld, dient in al die gevallen waarin door de politie onderzoek wordt gedaan naar huiselijk geweld en waar kinderen bij betrokken zijn, een melding plaats te vinden aan het Advies- en meldpunt Kinder mishandeling als onderdeel van het Bureau Jeugdzorg (AMK).

Het kind dat getuige is van huiselijk geweld moet in de benadering beschouwd worden als slachtoffer.

Randvoorwaarden

1. Lokale werkafspraken

Voor de verwezenlijking van een voortvarende, geïntegreerde strafrechtelijke aanpak is nauwe samenwerking met politie, reclassering en daderhulpverleningsinstellingen vereist. Daartoe dienen in elk arrondissement schriftelijke werkafspraken te zijn gemaakt tussen instantie(s) voor daderhulpverlening, reclassering, politie en OM (zie verder onder 'Contactfunctionaris OM')⁶. Deze protocollen en afspraken moeten actueel worden gehouden en regelmatig worden gemonitord en geëvalueerd door de Stuurgroep.

2a. Contactfunctionaris OM op het arrondissementsparket

Bij elk arrondissementsparket wordt door de parketleiding een contactfunctionaris aangewezen voor het coördineren van het beleid inzake de aanpak van huiselijk-geweldzaken. Dit dient een officier van justitie te zijn, met beleids-ondersteuning. Deze officier van justitie heeft de volgende taken, waarvoor de parketleiding eindverantwoordelijkheid draagt:

– Het in samenwerking met de reclassering inventariseren van de mogelijkheden van daderhulpverlening in (of buiten) het arrondissement. Daar waar een tekort aan mogelijkheden tot daderhulpverlening wordt geconstateerd, wordt met de reclassering en instellingen op het gebied van de geestelijke gezondheidszorg gezocht naar de toestandkoming van een toereikend aanbod. De reclassering en de genoemde instellin-

gen zijn verantwoordelijk voor een toereikend aanbod.

– Het actueel houden en monitoren van werkafspraken (inclusief termijnen) met instantie(s) voor daderhulpverlening, reclassering en politie (nader te noemen de 'samenwerkingspartners') met betrekking tot de integratie van daderhulpverlening in de strafrechtelijke aanpak van huiselijk geweld in het arrondissement.

– In elke fase van de procedure is het Openbaar Ministerie er verantwoordelijk voor dat sluitende afspraken worden gemaakt om het slachtoffer van tevoren te informeren over het tijdstip waarop en de voorwaarden waaronder de verdachte in vrijheid wordt gesteld. In het bijzonder wordt aandacht gevraagd voor die gevallen waarin de rechter-commissaris of de raadkamer de voorlopige hechtenis schorst. De contactfunctionaris maakt hierover ten behoeve van alle huiselijk-geweldzaken lokale afspraken met de politie en de rechtbank cq. rechter-commissaris.

– Het instellen van c.q. deelnemen aan een stuurgroep huiselijk geweld bestaande uit afgevaardigden van de samenwerkingspartners voor het monitoren van de hiervoor genoemde lokale afspraken.

– Het bevorderen van en toezien op een uniforme en parketbrede voortvarende afdoening van zaken van huiselijk geweld, conform deze aanwijzing.

– Het onderhouden van contacten met de gemeente en eventueel met andere samenwerkingspartners over het onder regie van de gemeente gevoerde integrale beleid inzake de aanpak van huiselijk geweld, het signaleren van relevante ontwikkelingen en het inbrengen van eventuele knelpunten in het driehoeks-overleg.

2b. Contactfunctionaris OM op het ressortsparket

Bij elk ressortsparket wordt door de parketleiding een contactfunctionaris aangewezen voor het coördineren van het beleid inzake de aanpak van huiselijk-geweldzaken. Dit dient een advocaat-generaal te zijn, met beleids-ondersteuning. Deze advocaat-generaal heeft de volgende taken, waarvoor de parketleiding eindverantwoordelijkheid draagt:

– In elke fase van de procedure is het Openbaar Ministerie er verantwoordelijk voor dat sluitende afspraken worden gemaakt om het slachtoffer van tevoren te informeren over het tijdstip waarop en de voorwaarden waaronder de verdachte in vrijheid wordt gesteld.

– In elke fase van de procedure dient het slachtoffer van tevoren geïnformeerd te worden over het tijdstip waarop en de voorwaarden waaronder de verdachte in vrijheid wordt gesteld. In het bijzonder wordt aandacht gevraagd voor die gevallen waarin de raadkamer van het Gerechtshof de voorlopige hechtenis schorst. De contactfunctionaris maakt

hierover ten behoeve van alle huiselijk-geweldzaken afspraken met de arrondissementsparketten en het Gerechtshof.

3. Deskundigheidsbevordering

Bij het voortduren van huiselijk geweld zijn speciale mechanismen aan de orde. Daarnaast kunnen er specifieke aspecten gerelateerd zijn aan de culturele achtergrond van verdachte en slachtoffer. Korps- en parketleiding zijn verantwoordelijk voor het bestaan van een adequaat en structureel kennisniveau onder medewerkers die belast zijn met de afdoening van huiselijk-geweldzaken⁷.

4. Registratie

Het als zodanig registreren en 'oormerken' van huiselijk-geweldzaken is van belang voor het in voorkomende gevallen kunnen aantonen van de stelselmatigheid van het geweld. Tevens dient oormerken voor het verwijzen naar het van toepassing zijn van een overeengekomen aanpak van huiselijk-geweldzaken.

De politie zorgt voor een eenduidige registratie van huiselijk-geweldzaken, en levert deze zaken geoormerkt aan bij het OM. Het OM registreert de zaken als huiselijk-geweldzaken in COMPAS / GPS. Wanneer het OM in een huiselijk-geweldzaak een reclasseringsrapport aanvraagt, oormerkt het de aanvraag. Met het oormerken van huiselijk-geweldzaken wordt tevens gezorgd dat deze zaken ook voor de ressortsparketten herkenbaar zijn. Het OM registreert ook in tweede aanleg⁸ dat het om een huiselijk geweld zaak gaat.

Opsporing

1. Aanhouding⁹

De politie houdt de verdachte terstond aan indien sprake is van een redelijk vermoeden van schuld bij een heterdaad-situatie. De politie bekijkt (de omgeving van) het huis als een 'plaats delict' en maakt aantekeningen over de situatie. Lichamelijk letsel en vernielingen worden – met toestemming van het slachtoffer – zoveel mogelijk fotografisch vastgelegd. De gegevens worden in een als 'huiselijk geweld' geoormerkt dossier gevoegd. Eventueel aanwezige getuigen worden door de politie ter plaatse kort gehoord en later zonedig uitgebreid gehoord.

In geval van constatering buiten heterdaad wordt de verdachte, indien sprake is van een feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan en toestemming is gekregen van de officier van justitie, zo spoedig mogelijk aangehouden. Wanneer voor het (de) geconstateerde feit (en) geen voorlopige hechtenis is toegestaan, wordt de verdachte ontboden op het politiebureau.

2. Proces-verbaal van aangifte

Bij kennisneming van huiselijk geweld informeert de politie het slachtoffer over het strafproces, en beweegt de politie het slachtoffer zoveel mogelijk tot het doen van aangifte en bij belaging tot het indienen van een klacht. Een slachtoffer van huiselijk geweld wordt voor hulpverlening door de politie zoveel mogelijk doorverwezen naar de door de burgemeester aangewezen instantie, als bv. een Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld. Ook in die arrondissementen waarin het traject 'Kindspoor' nog niet is uitgerold, worden door het Openbaar Ministerie afspraken met de politie gemaakt over de melding aan het AMK betreffende kinderen, die getuige zijn van huiselijk geweld.

Bij het opmaken van een proces-verbaal wordt de checklist uit bijlage 2 gehanteerd. Bovendien laat de politie het slachtoffer in de aangifte met redenen omkleed aangeven of hij/zij de wens heeft dat een straat- of contactverbod wordt opgelegd aan de verdachte.

Wanneer sprake is van zedenproblematiek is de Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik onverkort van toepassing. Het is van belang dat tijdig wordt onderkend of er sprake is van samenloop van een zeden delict en huiselijk geweld. Op basis van de vigerende regelgeving wordt in het eerste geval slechts vervolging ingesteld als het slachtoffer dat uitdrukkelijk te wensen heeft gegeven. Uitzondering is de situatie waarin 'de geestelijke en/of lichamelijke integriteit van het slachtoffer ernstig is/wordt bedreigd en het slachtoffer zich evident in een afhankelijkheidspositie bevindt. Het is mogelijk om tegelijkertijd zowel voor een zeden delict als voor huiselijk geweld te vervolgen. Voor huiselijk-geweldzaken geldt dat in beginsel ambtshalve vervolging plaatsvindt. Bij zedenzaken kan dat anders liggen.

De politie wijst aangevers op de mogelijkheid domicilie te kiezen op het politiebureau. De politie ziet erop toe dat de adresgegevens van een slachtoffer desgewenst niet in het proces-verbaal worden vermeld (de adresgegevens worden nooit in het proces-verbaal opgenomen als het slachtoffer zich op een schuiladres bevindt; dit geldt ook voor de adresgegevens van minderjarige kinderen die op een ander adres zijn ondergebracht. De politie zorgt in die gevallen voor vermelding van een postadres voor het slachtoffer. De politie wijst het slachtoffer op de mogelijkheid van verwijzing naar Slachtofferhulp Nederland voor praktische hulp en bijstand tijdens het strafproces.

Alle aangiften van huiselijk geweld worden onverwijld ter beoordeling voorgelegd aan een hulpofficier van justitie.

3. Verhoor verdachte / aangever / getuige

Het verhoor van de verdachte en/of aangever en/of getuige wordt toegespitst op de data, tijdstippen en locaties waar de precies benoemde strafbare feiten zouden hebben plaatsgevonden, mede ter verkrijging van inzicht in de stelselmatigheid van het huiselijk geweld. Terzake van het horen van kinderen moet in de regel terughoudendheid worden betracht. Gelet op de loyaliteitsconflicten die kunnen ontstaan, worden kinderen alleen als getuige gehoord als dat echt noodzakelijk is voor de bewijsvoering. Bij zo'n verhoor gelden de hiervoor bestaande protocollen.¹⁰ Hierbij komen alle elementen uit de aangifte en/of de verklaring van het slachtoffer en/of de aangever en/of de getuige(n) aan bod. In het proces-verbaal van verhoor wordt de eventuele bereidheid van de verdachte vermeld om deel te nemen aan daderhulpverlening.

De politie verifieert tijdens of na het verhoor de genoemde data, tijdstippen, locaties enz. aan de hand van eerdere mutaties, gegevens van de huisarts enz.

4. Inverzekeringstelling

Inverzekeringstelling van de verdachte wordt door de politie onverwijld gemeld aan de reclassering. Om de reclassering te attenderen op de wenselijkheid van het verlenen van vroeghulp aan de verdachte, dient de politie de melding te oormerken als huiselijk-geweldzaak.

Tijdens de inverzekeringstelling voert de hulpofficier overleg met de piketofficier van justitie over de vraag of de verdachte moet worden voorgeleid aan de RC, of moet worden heengezonden met een dagvaarding. In beide gevallen doet de officier van justitie een geoormerkt verzoek aan de reclassering om advies uit te brengen.

In geval van recidive wordt de verdachte in beginsel voorgeleid. Bij schorsing van de voorlopige hechtenis worden in beginsel bijzondere voorwaarden in de vorm van een straat- of contactverbod en deelname aan daderhulpverlening opgelegd.

5. Vroeghulp door reclassering

De melding inverzekeringstelling wordt naar de Reclasseringsbalie gezonden, waar de eerste registratie en toedeling van de zaken plaats vindt. Naar aanleiding van de melding verricht de reclassering in beginsel vroeghulp op het politiebureau of in het Huis van Bewaring of op de Reclasseringsbalie (bij voorgeleidingen die in de eerdere fase zijn gemist). Tijdens een vroeghulpbezoek wordt een inschatting gemaakt van het recidiverisico en de beïnvloedbaarheid van de verdachte. Er wordt een adviesrapport voor het OM en/of de RC opgesteld, waarin gerapporteerd wordt over de mogelijkheden voor daderhulp-

verlening en de noodzaak van bijzondere voorwaarden¹¹ (zie het 'Overzicht bijzondere voorwaarden').

6. Melding Advies- en meldpunt kindermishandeling

In alle gevallen waarin een kind slachtoffer of getuige is van huiselijk geweld, dient de politie een melding te doen aan het AMK. Hiervan wordt in beginsel melding gemaakt in het proces-verbaal. Door opname van de AMK-melding in het proces-verbaal zijn OvJ's en rechters terzake geïnformeerd. In bijzondere gevallen moet het mogelijk zijn om van deze standaardopname af te wijken, bv. wanneer de veiligheid van de kinderen in gevaar kan komen door de vermelding in het proces-verbaal.¹²

Vervolging

1. Aangifte

Uitgangspunt is dat in zaken van huiselijk geweld waarvan de politie kennis krijgt, aangifte wordt gedaan door het slachtoffer. Indien een slachtoffer in een later stadium aangeeft de aangifte te willen intrekken, moet worden uitgelegd dat dit juridisch niet mogelijk is, maar dat het slachtoffer wel een brief aan de officier van justitie kan schrijven met de eigen mening over de wenselijkheid van strafvervolging. Ook wanneer het slachtoffer in een dergelijke brief de aangifte nuanceert of aangeeft niet te willen dat de verdachte wordt gestraft, blijft vervolging in beginsel geïndiceerd.

Bij klachtdelicten kan de klacht op grond van artikel 67 Wetboek van Strafrecht binnen 8 dagen worden ingetrokken, wat leidt tot het vervallen van de bevoegdheid tot opsporing en vervolging.

Wanneer naar aanleiding van een aangifte of een klacht sprake is van een bewijsbaar strafbaar feit vindt in beginsel vervolging plaats.

De mogelijkheid van een voorwaardelijk sepot bestaat in bewijsbare zaken van relatief geringe ernst, waarbij op grond van het adviesrapport van de reclassering de bijzondere voorwaarde kan worden opgelegd van toezicht door de reclassering en in het kader van dit toezicht deelname aan een vorm van daderhulpverlening (zie het 'Overzicht bijzondere voorwaarden'). Bij de keuze van de afdoening moet een 'kaal' sepot worden vermeden. Een voorwaardelijk sepot met bijzondere voorwaarde verdient dan de voorkeur. In beginsel wordt de sepotcode 'gewijzigde omstandigheden' toegepast. Ook 'kale' (geld) transacties en 'kale' werkstraffen worden in beginsel niet toegepast.

In huiselijk-geweldzaken dient altijd de executie-indicator te worden geplaatst.

2. Ambtshalve vervolging

Wanneer het slachtoffer uitdrukkelijk aangeeft geen aangifte te willen doen, wordt zoveel mogelijk bewijs verzameld

ten behoeve van een eventuele ambtshalve vervolging. Het uitgangspunt is dat ambtshalve vervolging in beginsel plaatsvindt.

3. Taak politie ex artikel 2 Politiewet

In gevallen waarin het slachtoffer uitdrukkelijk geen aangifte wil doen en er onvoldoende grond bestaat de verdachte ambtshalve te vervolgen, kan de politie een gesprek aangaan met de verdachte en het slachtoffer om beiden te attenderen op hulpverleningsmogelijkheden. Het is gewenst dat de weergave van een dergelijk gesprek geregistreerd wordt ten behoeve van de dossiervorming in huiselijk-geweldzaken.

Art. 2 Politiewet biedt een basis voor het aangaan van een dergelijk gesprek.

4. Inverzekeringstelling, heenzzending met dagvaarding, voorgeleiding RC

Indien een verdachte in verzekering is gesteld neemt de hulpofficier van justitie contact op met de (piket)officier van justitie teneinde de (verdere) aanpak van de zaak te bespreken. De (piket)officier van justitie verifieert of sprake is van huiselijk geweld. Indien er gronden zijn voor voorlopige hechtenis, wordt de verdachte voorgeleid aan de rechter-commissaris.

Wanneer de (piket)officier van mening is dat heenzzending kan plaatsvinden, ziet deze erop toe dat een geoormerkt adviesrapport van de reclasering wordt aangevraagd met het verzoek om te rapporteren over de mogelijkheden voor daderhulpverlening en de noodzaak van bijzondere voorwaarden. (Zie het overzicht bijzondere voorwaarden). De aanvraag wordt door het OM geoormerkt als betrekking hebbend op een huiselijk-geweldzaak.

Tevens ziet de (piket)officier van justitie toe op uitreiking van een dagvaarding aan de verdachte voor een (politie-rechter)zitting dan wel een oproeping voor een TOM-zitting.

Wanneer de (piket)officier van justitie van oordeel is dat de verdachte moet worden voorgeleid aan de RC, ziet de (piket)officier erop toe dat een geoormerkt reclaseringrapport wordt aangevraagd (zie hiervoor voor de elementen van deze aanvraag). Vervolgens ziet de (piket)officier erop toe dat zowel de raadsman van de verdachte als de RC ten tijde van de voorgeleiding beschikken over een kopie van de aanvraag reclaseringrapport.

5. Dagvaarden in 6-uurszaken of na heenzzending

In geval van 6-uurszaken of heenzzendingen na inverzekeringstelling benadert de politie, indien mogelijk, een parketsecretaris die gemandateerd is tot het beslissen over dagvaarding. Deze parketsecretaris vergewist zich ervan of de zaak is beoordeeld door een hulpofficier van justitie en – in geval van inverzekering-

stelling – besproken is met de (piket)officier van justitie. De parketsecretaris beoordeelt de zaak op bewijsbaarheid en het dossier op volledigheid.

In iedere zaak die voor dagvaarding in aanmerking komt, vraagt de parketsecretaris een geoormerkt adviesrapport van de reclasering aan met het verzoek. Om te rapporteren over de mogelijkheden voor daderhulpverlening en de noodzaak van bijzondere voorwaarden. (zie het overzicht bijzondere voorwaarden). De gemandateerde parketsecretaris laat, waar mogelijk, een dagvaarding uitreiken aan de verdachte voor een (politie-rechter)zitting of een oproeping voor een TOM-zitting binnen een termijn van drie maanden.

Een voorwaardelijk sepot wordt slechts aangeboden na een gesprek met de officier van justitie of een parketsecretaris.

Als er geen gronden zijn voor voorlopige hechtenis ziet de officier van justitie erop toe dat, waar mogelijk, de verdachte wordt heengezonden met een dagvaarding of een oproeping voor een TOM-zitting. Hij vraagt in deze gevallen tevens een geoormerkt adviesrapport van de reclasering aan.

6. Schorsing voorlopige hechtenis

Indien (nog) geen reclaseringrapport beschikbaar is met een beschrijving van het eventuele hulpverleningsaanbod aan de verdachte, verzet het OM zich tegen schorsing van de voorlopige hechtenis.

Als schorsing van de voorlopige hechtenis geïndiceerd is, bevordert het OM zoveel mogelijk het opleggen van bijzondere voorwaarden (zie het overzicht bijzondere voorwaarden), zoals deelname aan daderhulpverlening of reclaseringbegeleiding en/of een straat- of contactverbod. Het OM ziet erop toe dat het slachtoffer, de politie en eventueel de reclasering tijdig van de beslissing van de RC of van de raadkamer op de hoogte worden gesteld.

Na schorsing van de voorlopige hechtenis ziet de officier erop toe dat de zaak binnen zes maanden op zitting of een TOM-zitting wordt gebracht. Voor zover mogelijk wordt ernaar gestreefd de termijn van zes maanden te beperken tot drie maanden.

Het Openbaar Ministerie maakt afspraken met politie en reclasering ten behoeve van de controle op de naleving van de voorwaarden. Bij wetenschap van overtreding door de verdachte van de voorwaarden die gesteld zijn in de beschikking tot schorsing van de voorlopige hechtenis, berichten politie of reclasering onverwijld de piketofficier van justitie. In die gevallen beveelt het OM de aanhouding van de verdachte (op grond van artikel 84 Wetboek van Strafvordering). Vervolgens vordert het OM de opheffing van de schorsing bij de rechtbank.

7. Voorlichtingsrapport reclasering

Op aanvraag van het OM stelt de reclasering in beginsel in het kader van de afhandeling van de strafzaak een voorlichtingsrapport op. Daarin wordt op basis van een diagnose een inschatting gemaakt van het recidiverisico, de mogelijkheden voor daderhulpverlening en de noodzaak van bijzondere voorwaarden. Standaard wordt in elk voorlichtingsrapport opgenomen wat de stand van zaken van de behandeling tot nog toe is. Op basis van de diagnose wordt een gericht strafadvies afgegeven, waarbij wordt ingegaan op de mogelijk te stellen bijzondere voorwaarden. De officier van justitie of de advocaat-generaal ziet erop toe dat ter zitting een actuele rapportage overgelegd kan worden. In hoger beroep en/of na langdurige aanhouding van de zaak kan een aanvullende rapportage worden aangevraagd.

Slachtofferbejegening

Het slachtoffer wordt conform de Aanwijzing slachtofferzorg¹³ op de hoogte gesteld van het verloop van de procedure.

Ernstige gevallen van huiselijk geweld vallen onder de in de Aanwijzing slachtofferzorg genoemde categorie delicten waarin het slachtoffer schriftelijk door het OM wordt gevraagd of hij/zij behoefte heeft aan een gesprek met de behandelend officier van justitie voorafgaand aan de behandeling ter zitting. Het slachtoffer wordt in de daartoe aangewezen gevallen tevens geïnformeerd over het spreekrecht en de mogelijkheid om een schriftelijke slachtofferverklaring op te stellen.

Extra aandachtspunten bij de strafvordering

Indien de verdachte reeds is begonnen aan een vorm van daderhulpverlening of bereid is daaraan mee te werken, kan een (deels) voorwaardelijke straf worden geëist met een proeftijd en een bijzondere voorwaarde (op zorg gerichte voorwaarde betreffende behandeling, zie het Overzicht bijzondere voorwaarden).Tevens kan gevorderd worden dat de verdachte zich houdt aan een straat- of contactverbod.

Wanneer gebleken is dat de verdachte niet in aanmerking komt voor daderhulpverlening richt het OM zich alleen op de normhandhaving en is het vorderen van een zwaardere taakstraf of van een vrijheidsstraf geïndiceerd. In huiselijk-geweldzaken is het eisen van een geldboete ongewenst, wanneer daarmee tevens het slachtoffer wordt getroffen of hiervan geen positief effect op het gedrag van de verdachte wordt verwacht.

Executie

1. Toezicht door reclasering

Indien bij een uitspraak een (deels) voorwaardelijke straf met bijzondere voorwaarden is opgelegd, oefent de

reclassering toezicht uit op de naleving daarvan. Daarnaast kan de reclassering aanwijzingen geven ten behoeve van het gedrag die de reïntegratie en de beperking van de recidive ten goede komen. Bij overtreding van de voorwaarden en/of na afloop van de gestelde termijn van toezicht, rapporteert de reclassering schriftelijk aan het OM.

2. Reactie op niet-naleven bijzondere voorwaarde(n)

Indien blijkt dat de verdachte niet heeft voldaan aan de bijzondere voorwaarde(n), wordt de zaak onverwijld op zitting aangebracht voor inhoudelijke behandeling (bij voorwaardelijk sepot) of voor tenuitvoerlegging van het voorwaardelijk gedeelte van de straf (bij een voorwaardelijke straf).

Informatieverstrekking

Het OM koppelt de beslissing om al dan niet te vervolgen terug aan de politie, die dit in het eigen dossier verwerkt. Het slachtoffer wordt tevens door het OM geïnformeerd over de redenen om niet tot vervolging over te gaan. Het OM wijst het slachtoffer daarbij uitdrukkelijk op de mogelijkheid om een klacht ex 12 Sv bij het Gerechtshof in te dienen.

Overgangsrecht

De in deze aanwijzing vervatte beleidsregels hebben onmiddellijke gelding vanaf de datum van inwerkingtreding.

¹ In 1997 in naar schatting 6% van de gevallen, zie T. van Dijk c.s., *Huiselijk geweld, aard, omvang en hulpverlening*, Intomart, Den Haag.

² Onder kindermishandeling wordt ook verstaan het getuige zijn van partnergeweld; Kinderen Veilig Thuis. Actieplan voor de aanpak van kindermishandeling. Programma Ministerie voor Jeugd en Gezin en het Ministerie van Justitie, juli 2007.

³ Het Kabinet is inmiddels bezig met de ontwikkeling van een 'Plan van aanpak huiselijk geweld 2008-2011, de volgende fase'.

⁴ Zie bijlage 4.

⁵ Op basis van art. 14d, lid 2, WvR kan de rechter aan een krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen reclasseringsinstelling dan wel aan een bijzondere reclasseringsambtenaar opdracht geven de veroordeelde bij de naleving van de voorwaarden hulp en steun te verlenen.

⁶ Achtergrondinformatie over de lokale aanpak van huiselijk geweld is te vinden in de eerdergenoemde kabinetsnota *Privé geweld - publieke zaak* van april 2002 (p. 15) en de daarbij behorende bijlage *Model handelingsprotocol & randvoorwaarden zorgprogramma's* (m.n. p. 11 e.v.).

⁷ Hierbij wordt verwezen naar bijvoorbeeld kortdurende opleidingen zoals die reeds bestaan in verschillende politie-regio's, en naar de cursus zoals die wordt aangeboden door

de SSR. Ook de politieacademie verzorgt opleidingen op het gebied van huiselijk geweld.

⁸ Ook in NIAS kunnen allerlei zaaksoorten aan zaken gehangen worden. Het is echter wel een lokale (d.w.z. niet een landelijke) registratie.

⁹ Zie voor eventueel afwijkende regels voor minderjarigen de Aanwijzing effectieve afdoening strafzaken jeugdigen en de Richtlijn voor strafvordering jeugd.

¹⁰ Zie de protocollen m.b.t. studioverhoren in de Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik.

¹¹ Overal waar gesproken wordt over bijzondere voorwaarden, betekent dit dat de reclassering toezicht houdt op de naleving ervan.

¹² Bijvoorbeeld als verwacht wordt dat een van de ouders het kind of de kinderen onder druk zal zetten om bepaalde zaken wel of niet te vertellen.

¹³ De Aanwijzing slachtofferzorg wordt herzien; de gewijzigde versie treedt naar verwachting per 1 januari 2009 in werking.

Bijlage 1. Overzicht toepasbare strafbepalingen bij huiselijk geweld

Dit overzicht is niet limitatief.

Delicten uit het Wetboek van Strafrecht waarbij voorlopige hechtenis mogelijk is:

art. 300: ingeval van recidive: mishandeling (inclusief verzwarende omstandigheden ex art. 304)

art. 300 lid 2: mishandeling, zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebbend art. 302 (jo 45): (poging tot) zware mishandeling

art. 303: zware mishandeling met voorbedachte rade

art. 304: betrekking hebbend op art. 300 t/m 303 indien begaan jegens vader, moeder, echtgenoot(e), levensgezel of kind, ambtenaar of door toediening van voor de gezondheid schadelijke stoffen

art. 350: ingeval van recidive: beschadiging goederen; hierbij zijn op grond van art. 353 de vervolgingsuitsluitingsgrond (bij echtgenoten die niet van tafel en bed of goederen zijn gescheiden) en het klachtvereiste (bij van tafel en bed of goederen gescheiden echtgenoten) ex art. 316 van toepassing.

art. 242 (jo 45): (poging tot) verkrachting

art. 243: gemeenschap met een bewusteloze of onmachtige

art. 246: feitelijke aanranding der eerbaarheid

art. 257: iemand tot wiens onderhoud verdachte verplicht is in hulpeloze toestand brengen of laten, zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebbend

art. 282: wederrechtelijke vrijheidsberoving, al dan niet zwaar lichamelijk letsel ten gevolge hebbend

art. 285: bedreiging

art. 285b: belaging (klachtdelict)

art. 287: moord

art. 289: doodslag

Delicten uit het Wetboek van Strafrecht waarbij geen voorlopige hechtenis mogelijk is:

art. 138: huisvredebreuk

art. 255: iemand tot wiens onderhoud verdachte is verplicht in hulpeloze toestand brengen of laten

art. 284: dwang

Bijlage 2. Checklist proces-verbaal van aangifte huiselijk geweld

In het proces-verbaal van aangifte wordt vermeld / worden beschrijvingen vermeld van:

De wijze waarop de relatie is ontstaan en het moment waarop en de aanleiding waardoor geweld in de relatie ontstond.

Eventueel alcohol en/of drugsgebruik door de verdachte.

Eventueel thuiswonende kinderen, waarbij in het bijzonder wordt vermeld of zij hetzij slachtoffer, hetzij getuige zijn van het strafbaar feit.

De financiële situatie.

Het eerste huiselijk-geweldsincident, een geweldsincident dat typerend is voor de wijze van mishandelen, het meest ernstige geweldsincident en het laatste geweldsincident. Deze feiten moeten met data, tijd en plaats worden aangeduid om inzicht te kunnen geven in de aard en het patroon van het huiselijk geweld. Andere gepleegde delicten worden daar naar tijd tussen geplaatst. Alle voorkomende elementen van de delicten moeten worden omschreven.

Eventuele getuigenverklaringen over het geweldsincident en/of het daardoor ontstane letsel.

De mate van angst bij het slachtoffer voor herhaling van het huiselijk geweld.

De ideeën van het slachtoffer over diens toekomstige contact met de verdachte.

De eventuele expliciete overweging van het slachtoffer dat hij/zij aangifte doet omdat hij/zij wil dat de dader wordt gestraft.

De eventuele wens van het slachtoffer tot het opleggen van een straat- of contactverbod aan de verdachte. Daarbij wordt met redenen omkleed wat de indicatoren voor herhaling van het plegen van huiselijk geweld jegens het slachtoffer zijn (b.v. het aantal meldingen, levensgevaar, belaging of onberekenbaar gedrag).

Indien beschikbaar worden bij het proces-verbaal van aangifte gevoegd:

foto's van lichamelijk letsel en eventuele beschadigingen in en om het huis; een letselbeschrijving en/of medische verklaring over het letsel;

processen-verbaal ter zake van eerdere waarnemingen van huiselijk geweld in dezelfde huiselijke kring (ter onderbouwing van een vermeend stelselmatig karakter van het geweld).

Bijlage 3. Overzicht bijzondere voorwaarden

Herstellende voorwaarden

1 Vergoeding van de door het strafbare feit veroorzaakte schade

Verplichting om de schade die de veroordeelde door zijn delict heeft aangericht te vergoeden.

2 Herstel van de door het strafbare feit veroorzaakte schade.

Verplichting om de onrechtmatige toestand die een veroordeelde door zijn delict heeft veroorzaakt weer terug te brengen in de staat voorafgaand aan het strafbare feit

3 Storting van een geldbedrag in bepaalde fondsen die zich ten doel stellen belangen van slachtoffers van strafbare feiten te behartigen

Verplichting om een 'vergoeding' te betalen in die gevallen dat slachtoffers, bijvoorbeeld van zedenmisdrijven, geen behoefte hebben aan schadevergoeding.

Vrijheidsbepercende voorwaarden (geboden en verboden)

4 Contactverbod

Het verbod om contact te (laten) leggen met bepaalde personen of instellingen.

5 Locatieverbod

Het tijdelijke verbod om zich, op bepaalde tijden, op één of meer locaties of gebieden te bevinden.

6 Locatiegebod

Het tijdelijke gebod om zich, op bepaalde tijden, op één of meerdere locaties te bevinden.

7 Drugs- en alcoholverbod

Het verbod om drugs of alcohol te gebruiken.

8 Meldingsgebod

Het gebod om zich op bepaalde tijden of gedurende bepaalde perioden te melden bij een persoon of instelling.

Gedragbeïnvloedende voorwaarden

9 Gedragsinterventies

Inzet van gedragsinterventies die de dynamische risicofactoren van de veroordeelde aanpakken.

Op zorg gerichte voorwaarden

10 Behandeling in een inrichting

De verplichting om zich voor een bepaalde stoornis te laten behandelen in een inrichting.

11 Ambulante behandeling

De verplichting om zich voor een bepaalde stoornis ambulant te laten behandelen.

12 pname in een (24-uurs)voorziening (bijvoorbeeld een Exodushuis)

De verplichting om te verblijven in een (24-uurs)voorziening.

Overige

13 Andere voorwaarden het gedrag van de veroordeelde betreffende

De verplichting om zich aan de aanwijzingen van de begeleidende instelling te houden; alleen op te leggen als in het bepaalde geval de andere bijzondere voorwaarden niet afdoende zijn.

14 Storting van een waarborgsom

De verplichting een bedrag te storten om naleving van een andere voorwaarde te verzekeren.

Bijlage 4. Traject kindspoor

Het Kindspoor

Het belang van het kind als getuige van huiselijk geweld staat in het kindspoor centraal. Het risico van ontwikkelingsproblemen, op korte of langere termijn, is bij deze kinderen dermate groot dat vroegtijdig effectief ingrijpen noodzakelijk is.

De politie hanteert bij meldingen van huiselijk geweld hun protocol met als doel het geweld te stoppen en te verwijzen naar hulpverlening (met of zonder strafrechtelijk traject). De kinderen die bij deze meldingen betrokken zijn hebben recht op bescherming. Daarnaast is het van belang dat deze kinderen en hun opvoeders tijdig hulp krijgen aangeboden om scheefgroei in de pedagogische situatie en in de ontwikkeling van de kinderen te voorkomen.

De politie maakt deze kinderen vanuit de dag-, avond en nachtrapporten zichtbaar en verzamelt relevante informatie uit het politiesysteem. De politie meldt kinderen die getuige zijn van geweld binnenshuis aan voor het vervolgetraject, het Kindspoor.

Het getuige zijn van huiselijk geweld is een vorm van (psychische) kindermishandeling.

Het Advies en Meldpunt Kindermishandeling neemt een dergelijke melding dan ook als zijnde 'een vermoeden van kindermishandeling' in behandeling.

Het Bureau Jeugdzorg biedt deze gezinnen begeleiding aan bij het verkrijgen van inzicht in de pedagogische betekenis van het gezinsgeweld en doet het kind (en de opvoeders), op basis van verkregen informatie over de situatie van het kind, een hulpverleningsaanbod.

De Raad voor de Kinderbescherming verricht onderzoek bij het niet accepteren van vrijwillige hulpverlening, waarbij vanuit de drang en dwang functie van de Raad benodigde hulp alsnog op gang moet worden gebracht (met of zonder juridische maatregel) met voldoende garanties ten aanzien van de veiligheid van het kind.

Het doel van alle ketenpartners bij de afgesproken aanpak is het in beeld brengen van kinderen die een reëel risico lopen op een verstoorde ontwikkeling. De interventies vanuit deelnemende instellingen zijn gericht op:

- Het creëren van een veilige situatie voor het kind;
- Het terugdringen van risico's op een verstoorde ontwikkeling van deze kinderen;
- Het vroegtijdig signaleren van ontwikkelingsproblematiek zodat hulp in een vroegtijdig stadium geboden kan worden met een zo groot mogelijke kans op herstel;
- Een adequaat hulpaanbod aan het kind en de opvoeders, zo mogelijk zonder en zo nodig met dwang.

Naast de genoemde partners worden zo nodig andere instellingen ingeschakeld, zoals maatschappelijk werk, de Waag, verslavingszorg, geestelijke gezondheidszorg, reclassering.

Het bovenstaande wordt uitgevoerd op basis van een daartoe strekkend convenant waarbij in elk geval de politie in de desbetreffende regio, het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, het Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming partij zijn. Afhankelijk van per regio verschillende wensen en behoeften kunnen andere instellingen partij zijn bij het Kindspoorconvenant.

Eenvoudige schematische weergave van het Kindspoor (bijgevoegd als voorbeeld en afkomstig uit het protocol Kindspoor van de politieregio Holland Midden)

Uitgangspunt: getuige zijn van huiselijk geweld schaadt de ontwikkeling van het kind.

Politie: Handelt conform protocol huiselijk geweld. Plus voert kinderen in in BPS.

